

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА КОРУПЦІЇ НА СУВЕРЕННИЙ БОРГ

Питання тіньової економіки, корупції та наростаючого суверенного боргу є особливо актуальними в суспільстві в постреволюційний період та для стабілізації економіки країни в цілому. Взаємозв'язку тіньової економіки та корупції та їх впливу на економічне зростання присвячено дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених.

Враховуючи численні дослідження про вплив тіньової економіки та корупції на ріст економіки країни, можливо зробити припущення щодо відповідного впливу на державний борг. Зокрема, вивчення даної проблеми може дозволити досягти багато цілей. По-перше, це надання дослідникам та аналітикам нових змінних, що можуть бути використаними в прогнозуванні кредитних ризиків. По-друге, виявлення зв'язку між тіньовою економікою та суверенним боргом дозволить сформулювати нову боргову політику на державному рівні.

Слід враховувати, що як кредитні рейтингові агентства, так і інвестори (внутрішні та зовнішні) при оцінці кредитних ризиків та формуванні кредитного рейтингу, включають рівень корупції та тіньової економіки в країні. Враховуючи це, можна припустити, що зниження негативного ефекту даних факторів на державний борг може створити більш прийнятні умови отримання кредитів державою (відповідно, зменшити витрати на обслуговування боргу). [1]

Для проведення аналізу даних факторів, слід визначити позитивні та негативні ефекти від даних явищ на економіку країни, та як наслідок, борг.

Зокрема, відповідно до досліджень, в наслідок корупції, зменшується економічне зростання, погіршується інвестиційний клімат, збільшується рівень тінізації економіки. Також, країнам з високим рівнем корупції характерні високі темпи інфляції. Проте, серед позитивних факторів можливо зазначити обхід бюрократичних процедур, що за певних умов, може призвести до покращення умов ведення бізнесу й економічного зростання. [2]

Теоретичні та емпіричні дослідження показують, що тіньовий сектор економіки несе також негативні та позитивні наслідки, в більшості аналогічні корупції. Неформальний сектор значно впливає на податкову базу та зменшує доходи бюджету. Збільшення податків для покриття дефіциту бюджету може лише погіршити ситуацію: ще більше підприємств буде переходити в "тінь", що поставить економіку країни в замкнуте коло. Емісію, як заміну втратам надходжень, не можна вважати довгостроковим рішенням, так як воно лише приведе до інфляції та дестабілізації економіки. Враховуючи, що неформальний сектор економіки працює в тіні, в обхід банківської системи та інших фінансових установ, монетарна політика в таких випадках є також неефективною. В цілому для подолання цих наслідків застосовуються частково як рішення, зазначені вище, так і залучення кредитних інструментів.

Беручи до уваги високий рівень взаємозв'язку між тіньовою економікою та

корупцією, а також припущення про подолання даних проблем шляхом накопичення державного боргу, необхідно зробити порівняльний аналіз розміру тіньової економіки та розміру суверенного боргу для виявлення можливої кореляції. Використовуючи дослідження Фрейдриха Шнайдера та дані Trading Economics, було отримано такі результати (див. Рис.1.). [3]

Результати первинного аналізу країн ЄС та інших високорозвинених країн за 2015 рік показали незначний зв'язок між рівнем тіньової економіки та розміром державного боргу. Проте, слід зауважити, що країнам з відносно великим державним боргом характерним є високий рівень тінзації економіки. Для виявлення більш чітких взаємозв'язків необхідне проведення подальших досліджень.

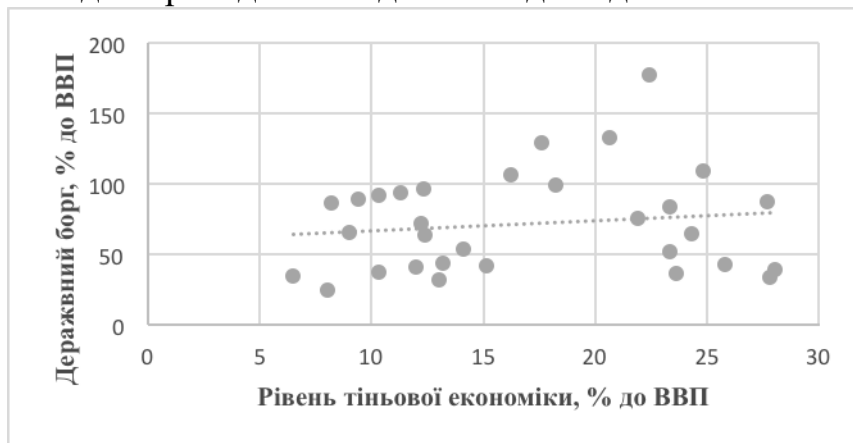

Рис.1. Порівняння рівня тінзації та держ. боргу в 2015 році

Таким чином, теоретичні та емпіричні дослідження показали непрямий вплив корупції та тіньової економіки на суверенний борг. Причинами відсутності чіткого емпіричного підтвердження даного взаємозв'язку може бути необхідність введення інших змінних, створення більшої вибірки та наявність часового лагу.

Список використаних джерел:

1. Markellos R. Sovereign debt markets in light of the shadow economy / R. Markellos, D. Psychoyios, F. Schneider. // European Journal of Operational Research. – 2016.
2. Cooray A. How Does Corruption Affect Public Debt? An Empirical Analysis / A. Cooray, R. Dzhumashev, F. Scheider. // World Development. – 2016. – №90. – С. 115–127.
3. Schneider F. Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments / Friedrich Schneider. – 2015.

Тези підготовлено в рамках фундаментального проекту кафедри фінансів НаУКМА на тему «Методологія та економіко-математичний інструментарій оцінки впливу тіньової економіки та дисбалансів на ринку праці на фінансову стабільність та економічне зростання в Україні».

Пирогов Д.А.

Аспірант кафедри фінансів, НаУКМА

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ЕКОНОМІЧНОГО КЛАСТЕРУ ЯК СТРУКТУРНОЇ ОДИНИЦІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В умовах світового інноваційного розвитку та переходу всіх галузей світового господарства на високотехнологічну основу, конкурентоспроможною країною може залишитись лише та, в якій проводять комплекс заходів, направлених на соціально-економічний розвиток регіонів, що базується на використанні інноваційних підходів до ведення бізнесу. Задовільнити вимоги до інноваційності та сталості регіонального